

۳۰۶-۳۰۷

۰۶۶۶۳

نمبر ۱

رویداد

نخستین

ماهانه جلسه

اسلامی مجلس مذاکره علمیہ

کلکتہ

بابت شهر محرم الحرام

سال دوم

منعقدہ ۲۸ شهر محرم الحرام سنہ ۱۲۸۱ ھ مطابق ۴ ماہ جولائی سنہ ۱۸۶۴ ع

کلکتہ

در مطبع پبلسٹک مشن پریس مطبوع گردید

تفتیح
۱۹۵۹

رویداد

نخستین

۲۹۷۲

ماہانہ جلسہ

اسلامی مجلس مذاکرہ علمیہ

بابت شہر محرم الحرام

سال دوم

۲۸ بیست و هشتم شہر محرم الحرام سنہ ۱۲۸۱ھ - چہارم ماہ جولائی سنہ ۱۸۶۴ع
روز دو شنبہ ساعت ہشت معائنی؛ نخستین ماہانہ جلسہ اسلامی مجلس مذاکرہ
علمیہ بابت شہر محرم الحرام سال دوم؛ بخانہ جناب مولوی عبداللطیف خان بہادر
سکرٹری مجلس؛ حسن انعقاد یافت، اکثری از حضرات اراکین حضوری مجلس
و جمعی از حضرات غیر اراکین کہ بذریعہ رقعات دعوت از طرف سکرٹری مجلس
مدعو شدہ بودند؛ تشریف آوردند،
عالیجناب صدر مجلس مولوی محمد وجیہ صاحب برکری صدارت
جلوس فرمود،

۱ - نخستین جناب سکرٹری مجلس برخاست؛ و رویداد نخستین سالانہ

جلسهٔ مجلس هذا منعقدہ ۲۳ بیست و سوم شهر ذی الحجۃ الحرام سنہ ۱۲۸۰
ہجری قرأت کرد

رویداد مذکور منظور و داخل سررشته شد

۲ — نیز جناب سکریتری رپورٹ ارباب کمیٹی انتظامی - متضمن اطلاع اینمعی
کہ ایشان از جملہٴ خود شان یک کمیٹی خاص مسمی بہ کمیٹی قراطیس
از برای انجام جملہ امور متعلقہ نوشتخواند ؛ و ملاحظہ و تجویز تحریرات خواندہ شدنی
جلسہٴ عام و غیرہ ؛ مشتمل بر حضرات مفصل الذیل مقرر کردند ؛ قرأت کرد

عالی جناب مولوی محمد وجیہ صاحب

عالیجناب مولوی حافظ عجیب احمد صاحب

جناب مولوی محمد عبدالرؤف صاحب

جناب مولوی ابوالقاسم عبد الحکیم صاحب

جناب سکریتری صاحب

رپورٹ مذکور داخل سررشته شد

۳ — نیز جناب سکریتری اطلاع این امر در داد ؛ کہ علاوہ آنا نکہ بشب سالانہ
جلسہٴ گذشتہ دستخط عطیات تائیدی بر کتاب نمبر ۲ نموده بودند ؛ حضرات مفصل
الذیل عطیات مندرجہٴ مجازی اسمائے ایشان بخدمت موصوف الیہ فرستادہ اند

روپیہ

۲۱ { جناب مولوی سید کرامت علی صاحب
متولی امام بازہ ہوگلی

۱۰ { جناب مولوی ذلیل الدین احمد خان بہادر
دیپوٹی مجسٹریٹ ہنگانون ضلع ندیہ

روپيه

۵۰

جناب ديات الدوله بهادر ساکن کلکتہ ،

۱۵

جناب حکیم محمد معین صاحب ساکن ایضا ،

۹۶

جناب مولوی محمد عبد الرؤف صاحب برخواست ؛ و فرمود کہ چون حضرات ایشان این ہمہ عطیات محض از رہگذر خواهشمند بودن با افزودن رونق و بہاے این مجلس مرسل داشته اند ، و ازین معنی نیت و خواہش و شوق و رغبت ایشان بفلاح جوئی این مجلس ظاہر و اشکار است ، لہذا خاکسار تحریک میکند کہ شکر یہ خدمات ایشان از طرف جملہ اراکین مجلس قلمبند شدہ داخل سررشتہ مجلس باشد ، جناب مولوی سید محمد حسین صاحب تائید این تحریک نمود ، و باتفاق سائر اراکین حاضر جلسہ همچنان قرار یافت ،

۱۴ — نیز جناب سکریٹری اطلاع اینمعنی درآید ؛ کہ از طرف اہالی مجلس مذاکرہ علمیہ بابوان جوان سال کلکتہ مسمی بہ - فیملی لیٹری کلب - یکتا رسالہ رویداد ہفتمین سالانہ جلسہ مجلس مذکورہ برسم ہدیہ درین مجلس رسیدہ است ، رسالہ مذکورہ داخل سررشتہ شد ،

۵ — تحریکات مرقوم الذیل درخصوص تقرر اراکین جدید بر روی کار آمد ، و بعد قائید مؤیدان و اتفاق سائر اراکین حاضر حسب ذلکہ ۸ ہشتم ضوابط مجلس تجویز آن تحریکات محول بہ کمیٹی انتظامی شد ،

اولا — جناب سکریٹری تحریک کرد ؛ کہ حضرات مفصل الذیل بزمراہ اراکین مجلس داخل کردہ شوند ،

۵۴ — جناب مولوی سید کرامت علی صاحب متولی امام بازارہ ہوگلی

۵۵ — جناب منشی لطافت حسین صاحب ساکن کلکتہ ،

- ۵۶ — { جناب بخشى الصلاطين مقدين الدوله } ساکن کلکتہ
 { حافظ عبدالغنى خان بہادر }
- ۵۷ — جناب منشى فيض علي صاحب ساکن ايضاً ،
- ۵۸ — جناب منشى احمد علي صاحب ساکن ايضاً ،
- ۵۹ — جناب حاجي سيد صادق شوستري صاحب ساکن ايضاً ،
- ۶۰ — جناب مولوي سيد عبداللہ خان صاحب صدر امين دعا کہ ،
- ۶۱ — جناب حکيم قاسم علي صاحب ساکن حال دار چلنگ ،
- ۶۲ — جناب حکيم احمد مرزا صاحب ساکن کلکتہ ،
- ۶۳ — جناب حکيم آقا محمد صاحب ساکن ايضاً ،
- ۶۴ — جناب مولوي احمد صاحب ساکن ايضاً ،
- ۶۵ — جناب مولوي عبدالغفور خان بہادر قیدی پوٹی مجسٹریٹ راج شاہی ،
- ۶۶ — جناب منشى محمد مدثر صاحب ساکن بردوان ،
- ۶۷ — جناب مولوي محمد شاہ صاحب ساکن کلکتہ ،
- ۶۸ — جناب مولوي سيد قمر الدین صاحب ساکن ايضاً ،
- ۶۹ — جناب منشى قسیم الدین صاحب ساکن ايضاً ،
- جناب مولوي عباسعلي خان صاحب تائید این تحریک فرمود ،
- ثانیاً — جناب مولوي حافظ عجیب احمد صاحب تحریک کرد ؛ کہ
- ۷۰ — جناب مولوي خادم حسین صاحب ساکن کلکتہ ،

بزمرة اراکین مجلس داخل شود ،

عالمجناب صدر مجلس تائید این تحریک فرمود ،

ثالثاً — جناب فاخدا حسن ابراہیم بن جوهر صاحب تحریک انعام حضرات

مفصل الذیل بزمرة اراکین مجلس نمود ،

۷۱ — جناب ناخدا حاجي يوسف بن محمود خنچي صاحب ساکن کلکتہ،

۷۲ — جناب ناخدا عبدالرحمن موسی صاحب ساکن ایضا،

جناب حافظ عجیب احمد صاحب تائید این تحریک نمود،

وابعاً — جناب میزرا غلام رسول خان صاحب تحریک انسلاک حضرات مفصل

لذیل بزمرة اراکین مجلس نمود،

۷۳ — جناب حکیم سید ابو الحسن خان صاحب ساکن مرشد آباد،

۷۴ — جناب حکیم سید عاتق حسین خان صاحب ساکن ایضا،

۷۵ — جناب منشی سید عظیم الدین حسین خان صاحب ساکن ایضا،

۷۶ — جناب شیخ ظفر حسین صاحب ساکن کلکتہ،

جناب شیخ علی بن دغمان صاحب تائید این تحریک نمود،

خامساً — جناب مولوی سید محمد حسین صاحب تحریک کرد ۵۵ حضرات

مفصل الذیل بزمرة اراکین مجلس داخل شوند،

۷۷ — جناب دیانت الدولہ بہادر ساکن کلکتہ،

۷۸ — جناب منشی عنایت حسین صاحب ساکن لکھنؤ،

۷۹ — جناب منشی محمد مردان علی خان صاحب رعنا ساکن آگرہ،

جناب مولوی عبد الحق صاحب تائید این تحریک نمود،

سادساً — جناب مولوی محمد عبد الرؤف صاحب تحریک انسلاک،

۸۰ — جناب حاجی نور اللہ صاحب ساکن کلکتہ،

بزمرة اراکین مجلس نمود،

جناب منشی حبیب الحسن صاحب تائید این تحریک فرمود،

سابعاً — جناب مولوی ابوالقاسم عبدالحکیم صاحب تحریک انسلاک حضرات

مفصل الذیل بزمرة اراکین مجلس نمود،

- ۸۱ — جناب مولوی محمد خان بہادر ڈیپوٹی مجسٹریٹ پبندہ،
- ۸۲ — جناب مولوی دلیل الدین احمد خان بہادر ڈیپوٹی مجسٹریٹ بنگالون،
- ۸۳ — جناب مولوی انور الدین احمد خان بہادر ڈیپوٹی مجسٹریٹ رنگپور،
- ۸۴ — جناب مولوی سید رفی الدین احمد صاحب ساکن بردوان،
- ۸۵ — جناب منشی حسن جان صاحب ساکن کلکتہ،
- جناب مولوی محمد عبد الرؤف صاحب تائید این تحریک نمود،
- ثامناً — جناب مولوی سید ریاضت اللہ صاحب تحریک انسلک
- ۸۶ — جناب مولوی واحد اللہ صاحب ساکن بردوان
- بزمۃ اراکین مجلس نمود،
- جناب مولوی ابوالقاسم عبدالحکیم صاحب تائید این تحریک کرد،
- ۶ — جناب مولوی عبد الغفور خان بہادر نساخ تحریری عبارت اردو در بیان
- تعریف زبان اردو و بدائت و ترقی آن قرات کرد،
- بعد از اختتام قرات این تحریر جناب مولوی محمد عبد الرؤف صاحب برخاست؛
- و فرمود، کہ چون جناب مولوی عبد الغفور خان نساخ این تحریر تحقیق تنویر را
- باہتمام تمام ریختہ قلم بلاغت رقم گردایندہ؛ و آن را بحلل عبارات خوب و نظم و نثر
- مرغوب آراستہ؛ و بقرات آن وقت مارا از استماع معلومات مفیدہ خدمت وے
- در خصوص زبان اردو خوش کردہ؛ لہذا خاکسار تحریک این معنی میکند؛ کہ از طرف
- مجلس شکرہ خدمت وے بر گذارده شود،
- جناب میرزا غلام رسول خان صاحب تائید این تحریک نمود، و باتفاق سائر
- اراکین حاضر جلسہ همچنان بعمل آمد،
- ۷ — جناب مولوی ابوالقاسم عبدالحکیم صاحب تحریری عبارت فارسی-
- در بیان مختصر احوال حضرات عرب قبل بعثت حضرت خاتم المرسلین صلی اللہ

علیه و سام الی یوم الدین ؛ من حیث المذاهب و العادات و الرسوم ؛ و تقسیم ایشان بطبقات ثلثه یعنی بآئده و عربه و مستعربه ؛ و بیان کیفیت انقراض عرب بآئده و شرح و تقسیم جمله قبایل عرب عربه ؛ با مختصر احوال هر یکی ازین قبائل ؛ بمعرض قرأت در آورد ،

بعد از اختتام قرأت جناب سکریٹری برخاست ؛ و تحریک کرد کہ شکرینہ نکاشتن و خواندن این تحریر خوب و مرغوب از طرف مجلس بخدمت راقم و قاری تحریر یعنی جناب مولوی ابو القاسم عبد الحکیم صاحب برگزار دہ شود ،
جناب مولوی سید ریاضت اللہ صاحب تائیدش کرد ، و باتفاق سائر اراکین حاضر همچنان بعمل آمد ،

پس تر بادای شکرینہ بجناب صدر جلسہ برخاست ،

محکم و جیہ

صدر

کلکتہ - ثالثہ
۲۸ شہر محرم الحرام سنہ ۱۲۸۱ ھ
مطابق ۴ جولائی سنہ ۱۸۶۴ ع

نمبر ۲

رویداد

دومین

ماہانہ جلسہ

اسلامی مجلس مذاکرہ علمیہ

کلکتہ

بابت شہر صفر الخیر

سال دوم

منعقد ۲۸ شہر صفر الخیر سنہ ۱۲۸۱ھ مطابق ۲ ماہ اگست سنہ ۱۸۶۴ع

کلکتہ

در مطبع بیٹھت مشن پریس مطبوع گردید

رویداد

دومین

ماہانہ جلسہ

اسلامی مجلس مذاکرہ علمیہ

بابت شہز صفر الخیر

سال دوم

۲۸ بیست و هشتم شہر صفر الخیر سنہ ۱۲۸۱ ھ - مطابق ۲ ماہ اگست سنہ ۱۸۶۴ ع
روز ۵ شنبہ ساعت ۸ ہشت مسائی؛ دو میں ماہانہ جلسہ اسلامی مجلس مذاکرہ
علمیہ بابت شہر صفر الخیر سال دوم؛ بخانہ جناب مولوی عبد اللطیف خان بہادر
سکرٹری مجلس؛ حسن انعقاد یافت؛ اکثری از حضرات اراکین حضوری و جمعی
از حضرات غیر اراکین کہ بذریعہ رقعات دعوت از طرف سکرٹری مدعو شدہ بودند
تشریف آوردند

ماہ جناب قاضی عبد الباقی صاحب نائب صدر ہرکسی صدارت جلوس فرمود
۱۔ نخستین جناب سکرٹری برخاستہ و رویداد نخستین ماہانہ جلسہ حال

ہوم سنہ ۲۸ شہر محرم الحرام سنہ ۱۲۸۱ ھ قرات کرد

رویداد مذکور منظور و داخل سر رشته شد ،

۲ — نیز جناب سکریٹری اطلاع اینمعنی در داد ؛ کہ حضراتیکہ تحریک اسماءک ایشان بزمرة اراکین مجلس بمانانہ جلسہ گزشتہ بروی کار آمدہ تجویز تقرر آنها حسب دفعہ ہشتم ضوابط محول بارباب کمیٹی انتظامی گردیدہ بود ؛ اسمای سائر ایشان بجلسہ کمیٹی انتظامی منعقدہ ۲۲ شہر صفرالخیر درپیش شد ، و بہ تجویز کمیٹی ہمہ شان بزمرة اراکین مجلس داخل شدند ،

۳ — نیز جناب سکریٹری اطلاع این معنی در داد ؛ کہ حضرات مفصل الذیل وجہ عطیہ تائیدی مندرجہ مجازی اسماء ایشان بخدمت وی فرستادہ اند ،

روپیہ

جناب حکیم میوزا علی خان بہادر ، ساکن کلکتہ ۲۰

جناب مولوی انورالدین احمد خان بہادر قیپوٹی مجسٹریٹ رنگپور ۲۵

جناب چودھری محمد ناظر خان صاحب ساکن ضلع ۲۴ پرگنہ ۱۰

۵۵

جناب مولوی عبید اللہ العبیدی صاحبہ برخاست ؛ و تحریک کرد ؛ کہ شکریتہ ایشان بوجہ فرستادن این عطیات از طرف اراکین مجلس مردی گردد ،
جناب میر محمد کاظم جواہری صاحبہ تائید این تحریک کرد ، و باتفاق سائر اراکین حاضر جلسہ همچنان بعمل آمد •

۴ — تحریکات مرقوم الذیل در خصوص تقرر اراکین جدید بروی کار آمد ، و بعد تائید مویدان و اتفاق سائر اراکین حاضر جلسہ حسب دفعہ ۸ ہشتم ضوابط تجویز آن تحریکات محول بہ کمیٹی انتظامی شد ، یعنی -

اولا — جناب سکریٹری تحریک کرد کہ - حضرات مفصل الذیل بزمرة اراکین

مجلس داخل کردہ شوند ،

- ۸۷ — جناب شاهزادہ محمد والا گہر شاہ صاحب
 ۸۸ — جناب شاهزادہ محمد ہرمز شاہ صاحب
 ۸۹ — جناب شاهزادہ محمد سکندر شاہ صاحب
- از خاندان میسوریہ

۹۰ — جناب مولوی مید احمد خان بہادر صدر الصدور علیگڑہ

۹۱ — جناب نواب مہدی قلی خان صاحب ساکن کلکتہ

۹۲ — جناب دیوان مولیٰ بخش خان بہادر ساکن عظیم آباد

۹۳ — جناب حکیم میرزا علی خان بہادر ساکن کلکتہ

جناب مولوی عباس علی خان صاحب تائید این تحریک نمود

ثانیاً — جناب مولوی ابوالقاسم عبد الحکیم صاحب تحریک انسلاک

حضرات مفصل الذیل بزمیرہ اراکین مجلس نمود

۹۴ — جناب مولوی انوار علی خان بہادر صدر الصدور تپڑہ

۹۵ — جناب مولوی محمد علی صاحب ساکن میدنی پور

۹۶ — جناب مولوی مبارک علی صاحب ساکن ایضا

۹۷ — جناب مولوی غلام نبی خان صاحب ساکن کلکتہ

جناب حکیم احمد میرزا صاحب تائید این تحریک کرد

ثالثاً — جناب مولوی سید محمد حسین صاحب تحریک انسلاک

۹۸ — جناب مولوی غلام احسنین صاحب ساکن لکھنؤ

بزمیرہ اراکین مجلس نمود

جناب مولوی سید ریاضت اللہ صاحب تائید این تحریک کرد

رابعاً — جناب مولوی حافظ محمد حاتم صاحب تحریک انسلاک

۹۹ — جناب مولوی عبد الرزاق صاحب ساکن عظیم آباد

بزمیرہ اراکین مجلس نمود

جناب مولوی محمد عبدالرؤف صاحب تائید این تحریرت کرد ،

۵ — جناب مولوی حافظ محمد حاتم صاحب تحریری بعبارت فارسی در بیان ایذگه ؛ استخراج احکام شرعیہ در زمان ہدایت نشان جناب رھالت ماب صلی اللہ علیہ وسلم بچہ طور بعمل می آمد ، و بعد ازان بتدریج تا زمان تعیین مذاہب اربعہ چہ تبدیلیا در طرق استنباط آن راہ یافتہ ، و تعیین مذاہب اربعہ بر چہ اصول مبتدئی گشتہ ، نکاشتہ و براع افادت مطاع عالیجناب مولوی محمد وجیہ صاحب صدر مجلس ؛ قرأت کرد ،

بعد اختتام قرأت این تحریر عالیجناب مولوی حافظ عجیب احمد صاحب تحویک کرد ، کہ از طرف مجلس شکریتہ بر نکاشتن این تحریر افادت تلوین بغرض خوانندہ شدنش درین جلسہ ؛ بسامی حضرت عالی جناب صدر مجلس ممدوح بر گذارندہ شود ، جناب صدر جلسہ امشبہ تائیدش فرمود ، و باتفاق سائر اراکین حاضر جلسہ همچنان بعمل آمد ،

۶ — جناب مولوی محمد عبدالرؤف صاحب متخلص بہ وحید تحریری بعبارت فارسی در بیان بعض احوال شہر نرہت بہر لندن ، مشتمل بر نثر شستہ جان نواز و نظم پاکیزہ روان زندہ ساز ، نکاشتہ خودش جناب مولوی صاحب موصوف قرأت کرد ، بعد اختتام قرأت آن جناب حکیم آقا محمد صاحب تحریک کرد ؛ کہ شکریتہ این تحریر فصاحت و افادت تلوین از طرف مجلس بخدمت جناب مولوی محمد عبدالرؤف صاحب بر گذارندہ شود ،

جناب مولوی انورالدین احمد خان بہادر تائیدش کرد ، و باتفاق سائر اراکین حاضر همچنان بعمل آمد ،

۷ — جناب مولوی سید محمد حسین صاحب تحریری بعبارت اردو ؛ در بیان فوائد و نفاق و مضار نفاق ؛ مذیل بذکر فوائد و منافع موافقت بین الرعايا و السلطان

مضار انعدام آن فیما بین ایشان ؛ نکاشته خودش جناب مولوی صاحب موصوف
قرأت کرد ،

بعد اختتام قرأت آن جناب میرزا غلام رسول خان صاحب تحریر کرد ؛ که از
طرف مجلس شکریه نکاشتن و خواندن این تحریر فصاحت و ملاحظت تذویر بجناب
قاری برگذارده شود ،

جناب منشی حبیب الرحمن صاحب تائیدش کرد ؛ و باتفاق مائراکین حاضر
همچنان بعمل آمد ،

۸ — بعد ازان جناب سکریٹری برخواست ؛ و تعارف و تعریف جناب میرزا
رجب علی بیگ صاحب متخلص بسرور ؛ مجدد اسلوب نثر اردو ؛ مصنف سرور سلطانی
وفسانه عجائب و غیره ؛ بحضور صدر و حضرات دیگر نموده برگذارده ؛ که خیلی خوش
نصیبی مجلس ما است ؛ که چنین صاحب کمالی ؛ در فن نظم و نثر بیمنائی ؛
امشب رونق بخش جلسه ما گردید ، و میخواهد که ورقی چند در تعریف بهار ؛ و بیان
آمد فصل گل در ساحت گلزار ؛ که مملو از صنائع و بدائع زبان اردو است ؛ بسع
والای حضرات حاضرین رسانده ،

عالیجناب صدر جلسه فرمود ؛ که هر ایضه تشریف آوری ایشان موجب امتنان این
مجلس میباشد ؛ و خواندن تحریر منتهی دیگر خواهد افزود ،

پستر جناب سرور باجارت جناب صدر جلسه اردو تحریری فصاحت و بلاغت
تذویر در تعریف موسم بهار - که گلزار همیشه بهارش توان گفت - قرأت کرد ،

جناب حکیم احمد میرزا صاحب برخواست و گفت ، که چون جناب سرور
به تشریف قدوم مسرت لزوم خودش مارا مشرف و مسرور فرمود ، و بقرات رنگین
تحریر اعجاز تذویر خود سرور بر سرور افزود ، لهذا خاکسار تحریر می کند ؛ که از طرف
مجلس شکریه بجناب و س برگذارده شود ،

جناب مولوي سيد رضي الدين احمد صاحب تائيدش كرد، و بانفاق سائر اراکين
حاضر جلسه همچنان بعمل آمد ،
بالاخر بتجريك جناب مولوي محمد شاه صاحب شکرية بعاليجناب صدر جلسه
برگزارده شد و جلسه برخاست ،

عبد الباري

صدر جلسه

کلک ————— ته — تالتلا
} ۲۸ شهر صفر الخیر سنه ۱۲۸۱ هـ
مطابق ۲ ماه آگست سنه ۱۸۶۴ ع

نمبر ۳

رویداد

نومبر

ماہانہ جلسہ

اسلامی مجلس مذاکرہ علمیہ

کلکتہ

بابت شہر ربیع الاول

سال دوم

مذعقہ ۲۸ شہر ربیع الاول سنہ ۱۲۸۱ھ مطابق اول ماہ ستمبر سنہ ۱۸۶۴ع

کلکتہ

در مطبع پبلسٹیشن مشن پریس مطبوع گردید

رویداد

سومین

ماهانه جلسه

اسلامی مجلس مذاکره علمیہ

بابت شهر ربیع الاول

سال دوم

۲۸ بہت و ہشتم شهر ربیع الاول سنہ ۱۲۸۱ھ مطابق اول ماہ سپتمبر سنہ ۱۸۶۴ع روز پنجشنبہ ساعت ہشت مسائی سومین ماہانہ جامعہ اسلامی مجلس مذاکرہ علمیہ کلکتہ بابت شهر ربیع الاول سال دوم بخاندہ جناب مولوی عبداللطیف خان بہادر سکریٹری مجلس حسن انعقاد یافت اکثرے از حضرات اراکین حضوری و جمعی از حضرات غیر اراکین کہ بذریعہ رقعات دعوت از طرف سکریٹری مدعو شدہ ہونہ تشریف آوردند

عالیجناب مولوی محمد وجیہ صاحب صدر مجلس برکرسی صدارت جلوس فرمود

۱۔ نخستین جناب سکریٹری بروخواست و رویداد دومین ماہانہ جلسہ سال دوم

منعقدہ ۲۸ شهر صفر الخیر سنہ ۱۲۸۱ھ قرات کرد

رویداد مذکورہ منظور و داخل سررشتہ شد

۲ — نیز جناب سکریٹری اطلاع این معنی در داد کہ حضراتیکہ تحریک انسلک

ایشان بزمرة اراکین مجلس بمانہانہ جلسہ گذشتہ بروے کار آمدہ تجویز تقرر ایشان حسب دفعہ ۸ ہشتم ضوابط مکمل بارباب کمیٹی انتظامی گردیدہ ہوں اسماء سائر ایشان بجلسہ کمیٹی انتظامی منعقدہ ۲۴ شہر ربیع الاول سنہ ۱۲۸۱ھ درپیش شد و بہ تجویز کمیٹی ہمہ شان بزمرة اراکین مجلس داخل شدند ؟

۳ — نیز جناب سکریٹری اطلاع این معنی در داد کہ حضرات مفصل الذیل

وجہ عطیات تائیدی مندرجہ مکانی اسماء ایشان بخدمت وے فرستادہ اند ؟

روپیہ

۵۰	ساکن حال دارجلنگ	جناب حکیم قاسم علی صاحب
۲۵	ساکن مونگیر	جناب شاہ محسن علی صاحب
۲۰	ساکن بروان	جناب منشی محمد مدثر صاحب

۹۵

جناب حکیم آقا محمد صاحب بر خاست و تحریک کرد کہ شکریتہ حضرات ایشان

بوجہ فرستادن این عطیات از طرف اراکین مجلس موذی کرد ؟

جناب حاجی نوراللہ صاحب تائید این تحریک کرد و باتفاق سائر اراکین حاضر

جلسہ همچنان بعمل آمد ؟

۴ — نیز جناب سکریٹری قطعہ چٹھی انگریزی نوشتہ جناب ڈبلیو - ال

ہیلی صاحب - پی - اے - سی - اس - سوپرٹنڈنٹ اسٹامپ بدار الا مارت کالکتہ

و سکریٹری ایشیائٹک سوسیتٹی (یعنی عجائب خانہ) کالکتہ مورخہ ۱۸ ماہ اگست

سنہ ۱۸۶۴ ع کہ بنام سکریٹری موصوف مع یک نسخہ انگریزی رسالہ موافقہ خودش

صاحب ممدوح مسمی به فلسفه عربیه و ظهور آن در مملکت اندلسیه
 برسم هدیه این مجلس شرف و رود فرموده مع رساله مذکور در پیش کرد ،
 این است ترجمه چندی مذکور
 جناب مولوی صاحب

خاکسار یک نسخه از تحریر خود مطبوعه گذشته رساله کلیده ریو یو بدین امید
 که جناب آنرا در یکی از اجلاس اسلامی مجلس مذاکره علمیه (که جناب سامی
 توجه بلیغ نسبت بدان مبذول میدارند) پیشکش سازند ارسال خدمت می نمایم
 خاکسار نمی تواند که این تحریر را شایسته پذیرفته شدن بدان مجلس والا انکار از
 برای آنکه این یک مختصره بیش نمی باشد و نیز رقمزده کسی است که او نتواند
 که از عبور بر اصل کتب مسند الیه (یعنی کتب عربیه) حرف دعوی یا لفظنازی
 بر لب آن و لیکن خاکسار بییقین می داند که حضرات اعلیٰ ازم خو که مجلس
 شما از ایشان است بدریافتن این معنی خوشنود خواهند شد که توجه اهل فرنگ
 بجانب رونق علمی ایام کمال جاه و احتشام اهل مذهب شما معطوف شده است ،

مخلص صادق شما
 د بلیو - ال - هیلی ،

استقامت آفیس
 ۱۸ ماه اگست سنه ۱۸۶۴ ع

عائیلجناب قاضی عبدالباری صاحب نائب صدر برخاست و فرمود که چون
 چنین صاحب جلیل الشان و ذی علم از طبقه علیّه انگلشیه چنین توجه خاص
 نسبت به مجلس ما مبذول داشته و بارسال چنین هدیه رضیه و تحفه مرفیه که عبارت
 از رساله فلسفه عربیه و ظهور آن در مملکت اندلسیه باشد مذت برین مجلس نهاده
 است لهذا خاکسار تحریک میکند که شکرین صاحب ممدوح از طرف مجلس قلمبند

شده داخل سر رشته مجلس باشد و نیز بذریعہ مواصلہ از طرف سکریٹری مجلس
بخدمت ممدوح الیہ برگزارده شود ،

جناب حکیم احمد میرزا صاحب تائید این تحریر کرد و باتفاق سائر اراکین

حاضر جلسہ همچنان قرار یافت ؛

۵ — نیز جناب سکریٹری پنج تا رسالہ مصنفہ جناب مولوی سید کرامت علی

صاحب متوالی امام بازہ ہوگلی در بیان ماخذ علوم کہ از طرف جناب مصنف

ممدوح برسوم ہدیہ درین مجلس رسیدہ بود در پیش کرد ،

جناب مولوی سید محمد حسین صاحب برخاست و تحریر کرد کہ شکر یہ

جناب مولوی سید کرامت علی صاحب در خصوص فرستادن این نسخہ خمسہ رسالہ

خودش برسوم ہدیہ درین مجلس از طرف مجلس قلمبند شدہ داخل سر رشته مجلس

باشد و نیز مراسلہ از طرف سکریٹری مجلس بخدمت ممدوح الیہ برگزارده شود ،

جناب مولوی عبید اللہ العبیدی صاحب تائید این تحریر کرد و باتفاق سائر

اراکین حاضر جلسہ همچنان قرار یافت ؛

۶ — بعد ازان تحریکات مرقوم الذیل در خصوص تقریر اراکین جدید برومی کار آمد

و بعد تائید مریدان و اتفاق سائر اراکین حاضر جلسہ حسب دفعہ ۸ ہشتم ضوابط تجویز

آن تحریکات محمول بکمیتی انتظامی شد ، یعنی ،

اولا — جناب سکریٹری تحریر کرد کہ حضرات مفصل الذیل بزمیرہ اراکین

مجلس داخل کردہ شوند ،

۱۰۰ — جناب مولوی شہا عبد الحق صاحب ساکن کلکتہ

۱۰۱ — جناب مولوی سید یار علی صاحب ساکن ضلع مونگیر

۱۰۲ — جناب مولوی سید امدان علی خان بہادر اعلیٰ مدرامین تروہتا

۱۰۳ — جناب شیخ ابراہیم صاحب ساکن کلکتہ

۱۰۴ — جناب شاہ محمد اسحاق خان بہادر } تہ پٹیوٹی مجھ تریٹ
ضلع مونگیر

۱۰۵ — جناب سید محمد حسن صاحب ساکن میدنی پور

۱۰۶ — جناب خواجہ ابراہیم علی صاحب ساکن کلکتہ

۱۰۷ — جناب مولوی لطافت حسین صاحب ساکن مونگیر

۱۰۸ — جناب مولوی آفتاب الدین محمد صاحب ساکن کلکتہ

۱۰۹ — جناب موسیٰ خان صاحب ساکن ایضا

جناب نواب سید علی احمد خان بہادر تائید این تحریک کرد ،

ثانیاً — جناب حکیم آقا محمد صاحب تحریک کرد کہ حضرات مفصل الذیل

بزمرد اراکین مجلس داخل کردہ شوند ،

۱۱۰ — جناب شاہزادہ محمد شاہ عالم صاحب از خاندان میسوریہ ،

۱۱۱ — جناب شاہ محسن علی صاحب ساکن مونگیر ،

۱۱۲ — جناب مولوی سید مرحمت حسین صاحب ساکن کلکتہ

۱۱۳ — جناب مولوی غلام یحییٰ صاحب ساکن ایضا

۱۱۴ — جناب منشی سید محمد اظہر صاحب ساکن ایضا

۱۱۵ — جناب شیخ رحیم اللہ صاحب ساکن ایضا

۱۱۶ — جناب منشی ولی اعظم صاحب ساکن ایضا

۱۱۷ — جناب میر راحت علی صاحب ساکن ایضا

۱۱۸ — جناب منشی غلام علی صاحب ساکن ایضا

جناب منشی لطافت حسین صاحب تائید این تحریک کرد ،

ثالثاً — جناب ناخدا حسن ابراہیم بن جوہر صاحب تحریک انسلاک حضرات

مفصل الذیل بزمرد اراکین مجلس نمود ،